

per se et essentialiter necessario est, ita etiam necessario, ac essentialiter per se est: subsistentia autem nihil aliud est, quam per se existentia. Consequentia autem prima probatur primo, quia subsistentia personalis ad hoc tantum est ut natura per illam subsistat, sed jam hæc natura per illam subsistat, sed jam hæc natura divina per se subsistit præcisa relatione, ergo non conjungitur relationi, ut per illam resistat, ergo relatio non affert secum specialem subsistentiam. Secundo, quia nulla subsistentia est amplius terminabilis, quia repugnat subsistentiæ esse in alio: ergo non potest persona divina habere subsistentiam propriam, per quam terminet absolutam: ergo nullam habet propriam, ac personalem: quia munus subsistentiæ est terminare: ergo hoc ablato, necessaria non est, neque possibilis. Alii argumentantur tertio ex propria ratione relationis, quia cum sit esse ad aliud, non potest dare subsistere, juxta Augustinum 7, de Trinitate, cap. 4, ubi dicit: *Omnem rem ad se subsistere et multo magis Deum.*

3. *Assertio affirmans.* — Dicendum vero est, dari in divinis personis tres subsistentias personales inter se realiter distinctas. Hæc assertio communis est theologorum, et mihi videtur certa. Sumitur ex D. Thoma, 1 p., q. 29, tota, et 30, et q. 38, art. 4, ad 3. Ubi Cajetanus idem tenet, et 3 p., q. 2, art. 1 et q. 3, art. 3. Et communiter Thomistæ et recentiores theologi. Et sumitur etiam ex Scoto quodlibet 4 et 5, Henrico quodlib. 5, quæst. 8, et Alensis, 3 p., quæst. 2, memb. 3. Et denique omnes, qui negant subsistentiam absolutam, necessario concedunt has relativas, quos infra suo loco referemus. Probatur autem primo ex Conciliis, et Patribus, adjuncta regula tradita in capite superiori. Nam Patres et Concilia tres personas absolute vocant tres subsistentias. Et licet utantur nomine *subsistentia* pro concreto, tamen cum vox illa substantiva significet, sentiunt dicti Patres, divinas personas non adjective tantum, sed substantive esse tres subsistentes. Unde recte concluditur etiam formale significatum illius vocis in divinis personis multiplicari. Sicut ergo in Deo sunt tres subsistentes substantive, ita etiam sunt tres rationes subsistendi, et has vocamus tres subsistentias personales.

4. Secundo probatur assertio ex resolutione præcedentis capitis. Nam in Deo sunt tres personalitates, ex principio posito, quia persona substantivum nomen est: ergo sunt tres subsistentiæ personales, ut loquitur etiam So-

phronius in sua Epistola, quæ habetur 6 Synodo, actione 11. Probatur consequentia, quia est ab inferiori ad superius, nam de ratione personalitatis est, ut sit subsistentia. Addit vero; quod sit incommunicabilis et in natura rationali, atque ita homo ab eodem habet, quod subsistat, et quod sit persona. Et ideo etiam in Christo Domino sicut non datur personalitas creata, ita nec subsistentia creata.

5. *Evasio.* — Respondent tamen auctores contrariæ sententiæ, aliud esse in creaturis, aliud vero in Deo, quia creaturæ ab eodem formali principio habent subsistere et incommunicabiliter subsistere, quia subsistentia creata limitata est. Persona autem divina aliunde habet subsistentiam et aliunde incommunicabilitatem: nam subsistentiam habet ab essentia, tamen quia illa est infinita et communicabilis, indiget relatione, ut ab illa habeat incommunicabilitatem. Unde fit, ut in divinis personis multiplicentur tres incommunicabilitates, et consequenter tres personæ, et tres personalitates, quia personalitas non dicit rationem subsistendi absolute, vel utcumque, sed dicit rationem incommunicabiliter subsistendi. Et eodem modo respondent ad Patres, locutos esse de subsistentia, prout idem est, quod hypostasis, vel suppositum, de cujus ratione etiam est incommunicabilitas.

6. *Refellit.* — Hæc doctrina in se quidem vera est, male tamen applicatur. Nam ex ea convinci potest, quod intendimus. Quoniam illa incommunicabilitatis non potest esse mera negatio, alioqui persona divina supra Deum subsistentem, ut sic, solam negationem adderet, quod plane falsum et absurdum est. Quia inde sequeretur, hunc Deum absolute subsistentem, esse incommunicabilem quoad totam suam entitatem absolutam, positivam et realem, quia propter solam negationem non communicatur, vel, quod perinde est, soli negationi non communicatur, imo cum illa negatio dicatur esse incommunicabilitas, per illam constitueretur illa entitas prorsus incommunicabilis. Præterquam quod intelligi non potest, quomodo triplex illa negatio pura cadat in divinam subsistentiam essentialem, et quomodo per negationem constituatur persona, vel in quo incommunicabilis reddatur una persona respectu aliarum ejusdem naturæ. Necessarium ergo est, ut per illam vocem *subsistentiæ incommunicabilis*, significetur aliqua forma positiva, ita propria unius personæ, ut non communicetur aliis.

7. Interrogo igitur, an illa forma ex pro-

prio conceptu, et ratione sit subsistens, seu ratio subsistendi, necne. Si primum detur, illud ipsum est quod intendimus: nam illa forma incommunicabilis in unaquaque persona divina non potest esse nisi propria ejus relatio, ut nunc suppono: ergo si talis forma ex propria ratione est subsistens, vel ratio subsistendi illud habet ex ratione propria, ac personali, seu relativa (hæc enim omnia convertuntur in divinis, ut infra dicam) quod autem hujusmodi est, multiplicatur in divinis personis, ut sæpe dictum est. Si autem illa forma ex propria ratione non est subsistens, seu ratio subsistendi, manifeste sequitur, in Deo non esse tres personas, nec tres subsistentes, sed ad summum unum subsistens affectum pluribus formis quasi adjacentibus illi. Declaratur hoc, quia si formæ illæ ex propriis rationibus secum non afferunt subsistentiam, necessarium est, intelligantur advenire rei subsistenti, et illi quasi adjacent, nam hæc duo immediate, et adæquate dividunt formam, seu proprietatem, quia oportet, ut vel sit subsistens, seu ratio subsistendi, vel ut sit inhærens, aut quasi inhærens, nostro modo concipiendi.

8. Unde etiam sequeretur, quod hic Deus subsistens, ut sic, vere, proprie, et complete sit persona, quia rationi personæ non obstat, quod illi jam subsistenti adveniant plures formæ non subsistentes, quantumvis illæ inter se incommunicabiles dicantur, id est, realiter distinctæ. Nam communicari alteri tanquam formæ, ad sustentandam illam, non est contra rationem personæ, et suppositi, ut in principio hujus materiæ dixi, et constat in Verbo divino, quod humanitati communicatur, et posset simul communicari aliis naturis realiter distinctis. Atque hæc ratio videtur mihi unica, et sufficiens ad confirmandam hanc sententiam.

9. *Confirmatur assertio.* — Potest autem confirmari primo, quia juxta sententiam oppositam multo difficilius intelligi potest Trinitatis mysterium. Quomodo enim intelligi poterit processio substantialis, nisi terminetur ad rem subsistentem secundum propriam rationem suam, quæ sit terminus completus illius processionis? Qua etiam ratione intelligi poterit oppositio relativa, qualis in Deo necessaria est? Nam esse debet inter res subsistentes, ut sic, cum sit relatio originis. Denique intelligi non poterit, quomodo divina natura dicatur esse in tribus personis, nam potius dicendum esset, tres relationes esse in hoc Deo subsistente. Secundo potest confirmari ex mys-

terio incarnationis, quia si Verbum divinum non habet propriam personalem subsistentiam, intelligi non potest, quomodo unio hypostatica in illo facta sit, et non in aliis personis.

10. *Solvuntur argumenta.* — Ad fundamentum contrariæ sententiæ dicam ex professo in libro sequenti. Multi enim theologi illo convicti negant dari in Deo subsistentiam essentialem, putant enim, subsistentiam absolutam pugnare cum relativis, et ideo ne relativas negent, negant absolutam. Quod etiam ego faciendum judicarem, si alterutrum esset necessarium: censeo autem non esse, et ideo dato antecedente, nego consequentiam. Quia in divina persona, quæ nostro modo intelligendi constat ex natura, et personalitate, utraque ex propria ratione subsistens est, neque hoc repugnat, quia non uniuntur per compositionem, sed per summam identitatem, et simplicitatem, ut dicto loco amplius declarabo.

11. Quocirca ad priorem probationem ibi adductam respondeo, subsistentiam non tantum esse, ut natura subsistat, sed etiam ut persona subsistat, et in Deo subsistentia personalis est necessaria, ut ipsa relatio ex se in suo conceptu subsistens sit. Igitur licet demus divinam essentialitatem non conjungi relationi ex indigentia subsistendi, nihilominus necessarium est, ut relatio ipsa ex se subsistens sit, ut possit veram personam constituere. Ad 2, respondetur eo modo, quo subsistentia potest esse communicabilis multis personis, esse posse terminabilem, non per compositionem, sed per summam identitatem. Ad 3, infra tractandum est, an relatio divina secundum propriam rationem relationis constituat personam, et subsistens sit, nunc breviter dicitur ipsummet, *esse ad*, in se aliquid esse, et ut sic posse esse subsistens. Ad Augustinum vero respondet divus Thomas, 1 parte, quæstione vigesima nona, articulo quarto ad primum, relationem, ut subsistens est, non considerari, nec nominari, ut respicit, sed ut in se aliud est, et ideo dixisse Augustinum, quidquid subsistet, ad se subsistere.

CAPUT V.

SINT NE IN DIVINIS PERSONIS TRES EXISTENTIE PERSONALES REALITER DISTINCTÆ.

1. Existentia, vel in substantiis idem est cum subsistentia, ut quidam volunt, vel certe proxime et intime conjuncta est illi, et ideo

post subsistentias personales de existentis item personalibus, seu relativis sermonem instituimus. Quamvis enim hæc quæstio tractata etiam a nobis sit in primo tomo, tertia parte, disputatione undecima, sectione secunda, nihilominus non potuit hoc loco prætermitti, nam ad intelligendam veram distinctionem realem personarum divinarum est necessaria. Expediemus tamen illam brevius, multa supponendo, quæ ibi tractata sunt et alia, quæ de existentia in communi diximus in Metaphysica, disputatione trigesima prima.

2. *Prior sententia negans existentias relativas.*—Prima ergo sententia affirmat, esse in Deo unum esse existentiam absolutum et essentiali, et præter illud nullas dari in Trinitate existentias relativas, seu personales (his enim vocibus, ut æquivalentibus nunc utimur), nec re, nec ratione ab essentia distinctas. Hanc significant Capreolus et Cajetanus, et ex D. Thoma possunt multa in ejus favorem afferri, quæ omnia retuli in loco allegato. Ubi fundamenta etiam hujus sententiæ proposui. Nunc vero duo invenio addita in ejusdem opinionis suasionem, quæ hoc loco consideranda sunt. Primum est quasi ab auctoritate negativa. Quia nullus antiquorum Patrum ita loquens invenitur, ut tria esse personalia, vel tres existentias relativas divinis personis attribuat. Nam si quis ita sentire visus est, maxime Richardus de sancto Victore, quem ego in dicto loco ad hoc allegavi; at ille non loquitur de existentia in hac significatione, de qua disputamus, sed nomen abstractum *existentia*, accipit pro concreto, ad significandum ipsum suppositum, ut plane constat ex eodem auctore, libro quarto de Trinitate, et quia hæc ratio in definitione personæ posuit, quod sit *incommunicabilis existentia*. Unde Joannes theologus latinus, in sess. 19, Concilii Florentini, eodem modo sumpsit existentiam.

3. *Ratio prioris sententiæ.*—Aliud fundamentum ex ratione sumitur. Quia relatio divina solum est quidam modus existentia divinitatis, ut loquitur Damascenus 1, de Fide, cap. 9, 10 et 11, sed modus existentia non affert existentiam, ergo relatio divina ut sic, nullam existentiam affert, ergo existentia non multiplicatur in personis, nam illa sola multiplicantur quæ conveniunt personis, ut sic. Minor propositio, in qua est vis argumenti, probatur primo inductione in creaturis: nam accidenti habenti suam existentiam non additur nova existentia modo essendi in se, vel in alio, et idem est de humanitate, quatenus

per se existit, nam ille modus *per se* non addit existentiam. Item de anima rationali ut habente esse per creationem, nam ex modo informandi non accipit novum esse. Ex qua inductione colligitur, quod una existentia non est modus alterius, neque illi per se additur, ac proinde etiam sequitur quod relatio divina non addit existentiam relativam divinæ essentia quæ ex se propriam et perfectissimam existentiam habet.

4. *Sententia affirmans.*—Secunda sententia affirmat, relationem divinam secundum propriam rationem, suam habere proportionatam existentiam, atque ita existentiam relationis ratione distingui ab existentia essentiali; existentias autem relativas oppositarum relationum multiplicari et realiter inter se distingui. Quæ sententia mihi placuit in citato loco et nunc etiam maxime probatur, si recte intelligatur, ut ibi explicata est. Nam imprimis ita intelligenda est, ut divinitas non credatur formaliter existere per existentiam relativam, sed per se ipsam, et per suum esse omnino absolutum, est enim ipsum esse per essentiali. Non ergo ad hoc ponitur existentia relativa, sed ut relatio, quatenus relatio est, per illam existat, vel persona etiam quatenus persona relativa est. Unde etiam quoad modum loquendi advertere necesse est, quoties agimus de divino esse simpliciter et sine addito, illud appellari unum tantum, quia sermo est, de ipso esse per essentiali quod est esse perfectissimum et simpliciter, et ita loquuntur Hieronymus, Augustinus et divus Thomas, cum dicunt, esse unum esse trium personarum, in quo subsistunt, prout retuli citato loco; imo Augustinus, septimo de Trinitate, capite quarto, solum illud esse vocat substantiale, quia substantiam sumit pro essentiali. Hic vero specialiter agimus de existentia relationis, et talis est, et ideo semper cum addito loquendum est de his existentis relativis, quoties plures esse dicuntur.

5. Hanc ergo sententiam sic expositam indicavit Scotus in 1, distinct. 11, articulo secundo, § ultimo, ubi ait, non solum quidditatem, seu rationem formalem relationis distingui ratione ab essentiali, sed etiam esse relationis similiter distingui a divina essentiali. Ubi necesse est, Scotum loqui de esse existentia relationis, alias quomodo illud distingueret, aut cur nominaret tanquam distinctum a ratione quidditativa relationis. Si autem esse existentia relationis distinguitur ratione ab essentiali, profecto relativum est, ac proinde multipli-

catur in Deo. Alii vero scholastici antiqui nihil fere de hac re dicunt, solus Alensis, prima parte, quæstione 44, loquitur eodem modo, quo Richardus de sancto Victore, de quo statim dicam. Richardus etiam de media villa, in 3, distinctione prima, articulo primo, quæstione secunda, ad 1, nonnihil favet. Ex modernis vero expresse hanc sententiam secuti sunt Medina, 3 part., quæst. 17, art. 2, dub. 3, et Zumel, 1 part., quæst. 28.

6. *Richardus de S. Vict. mens exponitur.*—Præterea Richardus de sancto Victore satis aperte mihi videtur hanc sententiam docuisse in libro quarto, de Trinitate, capite duodecimo et sequentibus. Circa quem auctorem, propter id, quod in contrarium objiciebatur, tria animadvertenda occurrunt. Primum est, negari non posse, quin aliquando accipiat nomen abstractum *existentia* pro concreto, id est, pro re ipsa existente, nam præter argumentum factum id constat ex capitibus 18 et 19. Non tamen semper videtur ita loqui, sed etiam etiam pro abstracto, nam, cap. 14, distinguit existentiam a persona, et cap. 16, *sciendum esse* inquit, *existentiam designare substantiale esse, sed aliquando quod sit ex communi, aliquando quod ex incommunicabili proprietate.* Et ex cap. 17, idem satis colligitur. Secundum est, etiamsi *existentia* nomen pro concreto accipiat, admittendo hoc modo tres existentias, satis concludi, ponere etiam tres rationes existendi, quas vocamus existentias in abstracto. Assumptum probatur ex illo principio, quod substantiva non multiplicantur, nisi multiplicatis formis, constat autem, existentiam sumptam pro ipso concreto substantive dici, ergo si Richardus per tres existentias intelligit tres existentes, admittit, tres personas divinas esse tres existentes, substantive, ergo necessario sentit esse in eis tres existentias personales, ratione quarum illud substantivum multiplicatur. Tertium est, Richardum specialiter considerasse in hoc nomine *existentia* vim quamdam in illa particula, *ex*, propter quam vult *existentiam* significare esse, non qualecumque, sed quod est ex alio, vel ex quo est aliud. Et ob hanc causam potius dicit esse in Deo tres existentias, quam unam, unde ita loquitur, dari in Deo unum esse et tres existentias, quia existentia indicat peculiarem modum habendi illud esse, qui modus in relatione consistit. Unde nihil aliud videtur explicasse per hæc, nisi existentias relativas, quas ratione distinguit ab esse communi.

7. Potest etiam in hujus rei confirmationem afferri Augustinus 3, de Trinitate, cap. 6, et lib. 7, cap. 4, quatenus dicit, *Aliud est esse Deum, aliud esse Patrem.* Quod intelligendum esse secundum distinctionem rationis recte exponit D. Thomas, 1 part., quæst. 28, art. 2. Et illum modum loquendi imitatur Anselmus, lib. de processione Spiritus sancti, in principio, et Magister in 1, distin. 28, § *Præterea*, illud autem esse, tam Dei, quam Patris, ut sic, est esse reale et actuale in rerum natura: ergo est esse existentia: ergo ex sententia Augustini distinguuntur ratione existentia Dei et existentia Patris, ut sic.

8. *Ratio pro secunda sententia.*—Atque hinc tandem fundatur principalis ratio pro hac sententia, quia existentia nihil aliud est, quam actualis entitas, vel si ita loqui velimus, nihil aliud est, quam actualitas ipsius entitatis, sed tres proprietates personales, ac divinæ sunt tres entitates actuales realiter inter se distinctæ, et ratione ab entitate essentiali, ergo sunt tres existentia relativæ realiter inter se distinctæ, et ratione ab existentia essentiali. Majorem suppono ex citato loco Metaphysicæ. Minor autem constat ex dictis hactenus. Quod enim respondebatur, vel objiciebatur in contrarium, Paternitatem, verbi gratia, esse solum quemdam modum essentiali, valde frivolum est. Primo, quia licet nostro modo concipiendi relatio divina apprehendatur ut modus, vere tamen est entitas perfectissima: nam propria ratio modi, ut distinguitur ab entitate, imperfectionem aliquam includit et distinctionem ex natura rei ab eo cujus est modus. Quod etiam est Metaphysica manifestum est. Unde subsistentia personalis Dei ideo potest terminare alienam naturam, quia non est tantum modus, sed vera res et per se entitas.

9. Secundo, quia licet daremus, relationem esse modum in re ipsa, adhuc necessario habere existentiam propriam sibi accommodatam. Nam in rebus creatis, quanta est distinctio inter rem et modum, tanta est inter existentiam rei et existentiam modi et inductio, quæ in objectione fiebat, potest a nobis in contrarium retorqueri. Nam in supposito creato præter existentiam naturæ, necessario intelligere debemus existentiam illius modi, qui terminat talem naturam et constituit formaliter suppositum vel personam. Et ideo in humanitate CHRISTI Domini, licet sit existentia naturæ creatæ, non tamen est completa existentia personæ humanæ, sed illa completur per existentiam personalem Verbi divini. Idem

intelligendum est de inhærentia accidentis, quatenus est modus ab ipso accidente distinctus. Idem in motu et aliis modis accidentalibus entium. Et ratio generalis est, quia in his omnibus est propria actualitas realis, distincta a re, quam modificat, et quia fieri potest per distinctam efficientiam et influxum realem, ergo qualem habent entitatem distinctam, talem etiam habent actualem existentiam. Et confirmatur. Nam accidentia habent diversam existentiam a substantia, solum quia habent diversam entitatem a substantia, cur ergo non poterat illam habere modi reales, sive accidentales, sive substantiales sint.

10. *Evasio præcluditur.* — Respondent, in aliis modis realibus, qui non sint modi existentie, habere hoc locum, non autem in modis existentie, id est, qui modificant rem, vel naturam, quatenus existens est, terminantque existentiam ejus. Quia una existentia non potest esse modus alterius existentie. At hoc nec verum est, nec quidquam refert ad rem præsentem: nam existentia actualis nihil aliud est, quam actualitas uniuscujusque rei in esse entis realis, transcendentaliter sumpti, id est, prout comprehendit propria entia et modos reales entium, ergo sicut potest una forma actu existens esse modus alterius rei existentis, ita una existentia potest esse modus accidentalis existentie, vel existentia personalitatis, ut sic, est modus existentie solius nature, et sic de aliis. Quod si existentiam ipsam consideremus ut distinctam a proxima entitate, vel modo, et ad illam comparetur tanquam ad essentiam potentialem, cujus est existentia (sive re, sive ratione distinguatur) sic concedi potest, existentiam immediate tantum esse modum essentia, vel quidditatis, seu formæ, cujus est existentia, ipsam vero formam esse modum alterius entis. Atque ita in præsentem, existentia relativa immediate considerari potest tanquam modus ipsius relationis, quam constituit in esse formæ et entitatis actualis, ipsa vero relatio est, quæ proxime concipitur ut forma, vel modus naturam terminans, vel constituens personam.

11. *Aliæ confirmationes.* — Denique potest hoc fundamentum variis modis explicari et confirmari. Primo, quia essentia et relatio divina concipiuntur a nobis, ut ratione distinctæ et utrumque extremum concipitur, ut actuale ens et non ut potentiale tantum: ergo in utroque extremo concipimus existentias ratione distinctas, quia nihil potest concipi ut ac-

tuale ens, quin concipiatur ut includens existentiam. Quod argumentum maxime urget contra eos, qui existimant, essentiam divinam non includi in conceptu relationis præcise intellectæ, quia negari profecto non potest, quin in conceptu relationis aliqua existentia includatur. Verumtamen etiam absolute procedit ratio, nam esto, relatio includat essentiam, tamen nostro modo intelligendi illi aliquid addit, quod pertineat ad ens actuale, et ideo necesse est, addat etiam existentiam ratione distinctam.

12. Secundo, quia paternitas est veluti quædam forma Patris, ergo dat illi aliquod esse, quod non est esse essentia, nec potentiale; est ergo actuale et existentia. Dici potest dari medium, scilicet esse personale, vel esse relativum. Sed hoc revera non est medium, nam in hoc esse personali, seu relativo potest considerari sola formalis ratio quasi quidditativa illius, vel considerari potest, quod sit quoddam esse actuale in rerum natura, et hoc modo esse personale est contentum sub esse existentia, nam hoc est veluti transcendens necessario inclusum in omni esse reali in actu.

13. Quod potest tertio declarari in Filio (et idem est cum proportionem de Spiritu sancto); nam Filius per suam generationem accipit a Patre et esse Dei et esse Filii, inter quæ prout ratione distinguuntur, potest hæc diversitas considerari. Nam esse Dei non producit, sed communicatur, supponitur enim in Patre, et idem communicatur Filio, esse autem Filii, ut sic, non supponitur, sed producitur seu producitur cum ipso Filio, ergo necesse est illa duo esse ratione distingui, quandoquidem tam diverso modo esse intelliguntur. Necessarium idem est, utrumque pertinere ad esse existentia, quod quidem de esse Dei manifestum est, de esse autem Filii probatur, quia omne esse, quod terminat aliquo modo realem et actualem productionem, est esse existentia realis.

14. Denique existentia, ut sic, etiam in creaturâ abstrahit ab absoluta et respectiva, falluntur enim, qui putant existentiam relationis realis ut sic, esse actum quemdam absolutum, etiamsi ipsa forma relativa sit, hoc enim repugnat, quia esse provenit a forma, et est illi proportionatum. Item, quia forma relativa, ut sæpe dixi, etiam secundum, esse ad, inest et realiter existit in subjecto, ergo in illo habet suam existentiam sibi accommodatam. Ita ergo de divinis relationibus philosophandum censemus. Et fundamenta contraria soluta sunt, et in sequenti capite aliquid addemus.

CAPUT VI.

QUOMODO TRANSCENDENTALIA PRÆDICATA, RES, ALIQUID, ENS MULTIPLICENTUR SIMPLICITER IN TRINITATE.

1. *Varia Dei prædicata exponuntur.* — Ut distinctio divinarum personarum exactius declaratur, videndum consequenter est, quænam alia prædicata et rationes eorum multiplicentur in divinis personis ob realem distinctionem earum. Ad quam rem explicandam observandum est, ex prædicatis quæ de divinis personis dicuntur, quædam sumi ex sola essentia et proprietatibus absolutis ejus, de quibus certum est, non multiplicari substantive, ut libro sequenti latius dicemus, quædam vero sumi ex proprietate personali, vel notionali, ut esse genitorem, vel spiratorem, etc. Et de his nulla etiam est specialis controversia, nam si proprietas sit propria unius personæ, clarum est, nomen ab illa sumptum multiplicari non posse, quia et forma, unde sumitur, una tantum est et persona habens talem formam etiam est unica, et ideo dixit Athanasius *unus pater, non tres Patres*, etc. Si vero forma illa communis sit pluribus personis, ut est spiratio activa, tunc eadem erit ratio de illa (servata proportionem), quæ est de attributis essentialibus respectu omnium personarum, ut latius dicemus libro decimo. Alia vero sunt prædicata communiora, magisque indifferentia, quæ ab essentia et a proprietate personali sumi possunt, ut sunt maxime transcendentalia prædicata, et similia. De quibus certum quidem est, quatenus ab essentia sumuntur, non pluraliter, sed singulariter dici de tribus personis, quia in essentia unum sunt, ut libro sequenti videbimus. Atque ita docuit D. Thomas, de hoc prædicato *Res* in 1 part., quæst. 39, art. 3, ad 3, dicens, prout sumitur a substantia, id est, ab essentia singulariter prædicari, sic enim Augustinus, lib. 1, de doctrina Christiana, cap. 5, dicit: *Quod eadem Trinitas summa quædam res est.* Difficultas vero est, an talia prædicata dicantur etiam pluraliter de tribus personis, quatenus a proprietatibus personalibus desumi possunt, quam in hoc capite de tribus prædicatis transcendentibus propositis expediemus, quia faciliora sunt, postea de reliquis transcendentibus, et consequenter de aliis attributis dicemus.

2. *Personas esse tres.* — Primum ergo transcendens est *Res*, de quo non invenio contro-

versiam, omnes enim fatentur, tres personas esse et dici posse tres res. Ita divus Thomas, 1 part., quæst. 30, art. 1 et 3, et quæst. 39, art. 3, ad 3, et in 1, d. 25, art. 4, sic etiam dixit Augustinus 1, de doctrina Christiana, cap. 5: Tres personas divinas esse *res quibus fruendum nobis est.* Unde Anselmus, libro de Incarnatione Verbi, cap. 3: *Nihil prohibet (inquit) duas personas Patrem et Filium dicere duas res, si tamen intelligatur, cujusmodi sint res.* Quam limitationem seu conditionem apposuit contra eos, qui putabant esse tres res quoad naturam, et non tantum quoad proprietates. Quod autem distinctio proprietatum sufficiat, declarat dicens: *Solemus enim dicere rem, quidquid aliquo modo dicimus esse aliquid, qui autem de Deo Patrem, Filium et Spiritum sanctum dicit aliquid dicit.*

3. *Objectio.* — *Satisfit.* — Hinc ergo conficitur ratio, quia unaquæ que persona est aliquares simpliciter et absolute, quia est aliqua substantia vera et realis, et omnis substantia est vera res absolute et simpliciter. Et illæ res inter se distinguuntur realiter, ut probatum est, ergo sunt tres res. Probo consequentiam, quia per hanc numerationem solum indicatur absoluta et realis distinctio inter illas res. Solum potest objici, quia hoc nomen *Res*, ut metaphysici dicunt, sumptum est a quidditate rei. Sed in tribus personis non multiplicatur quidditas, quia quidditas idem est quod essentia, essentia autem non multiplicatur, sed est una tantum: ergo nec nomen *Res*, potest pluraliter dici, juxta regulam positam, quia nomen *Res* substantivum est. Responderi potest primo, quidquid sit de nominis etymologia, formaliter nomen illud non significare essentiam, sed realitatem, quæcumque illa sit. Hæc autem multiplicatur in divinis personis, quia quælibet relatio aliqua realitas est. Secundo respondet D. Thomas, in 1, ubi supra, quamvis in Deo non sit nisi una essentia esse tamen tres quasi formas, quæ habent tres rationes formales quidditativas, nimirum tres relationes differentes in formali, et quasi specifica ratione relationis, et hoc satis esse, ut illud nomen multiplicari possit, quia ex quacumque forma realitatis appellatio *Rei* sufficienter sumitur.

4. *Personas esse tria entia.* — De altero transcendente, scilicet, *Ens*, scrupulosius loquitur divus Thomas in eadem dist. 25, art. 4. Non enim vult, ut concedamus tria entia, sicut tres res. Ratio ejus est, quia ens dictum est abesse: in Trinitate vero non est, nisi unum esse, sicut una essentia, ergo non possunt esse plura entia,